

епохи Срібного віку, представлена такими митцями, як Галина Мазуренко та Василь Кандинський, які у своїх засадничих мотивах і символічних структурах значною мірою спиралася на теософське бачення світу як єдиного духовно-енергетичного цілого.

У радянський період, починаючи з 1923 р., теософський рух в Україні був змушений перейти в підпілля, комунікація із суспільством зупинилась. З відновленням незалежності України теософські ідеї повернулися в публічний простір. Реєструється Теософське товариство в Україні як відділення Міжнародного Теософського товариства в Адьярі. Сьогодні в Україні розвиваються онлайн-платформи, мультимедійні формати, відкриті лекції, форуми (зокрема участь українських теосوفів у щорічному Міжнародному форумі «Шляхи духовного розвитку людини і суспільства»). Це демонструє перехід від інтелектуальних гуртків до мережевої комунікації нового типу, де ідеї поширюються в цифровому культурному просторі.

У ХХІ ст. теософія може розглядатися як метод духовного синтезу, що об'єднує культурні архетипи, міфологеми, етичні принципи різних традицій. Теософія є однією з перших духовно-філософських систем, що сформувала інтеркультурний світогляд, оснований на ідеях єдності, співіснування та духовного розвитку людства. Її поява наприкінці ХІХ ст. стала важливим кроком у подоланні культурних і світоглядних бар'єрів між Сходом і Заходом, адже саме теософський рух сприяв взаємному пізнанню цих цивілізацій, відкривши шлях для міжкультурного діалогу й обміну духовними традиціями.

В українському контексті теософія увійшла до інтелектуальної історії, інтегрувавшись у філософські, наукові та мистецькі дискурси. Її ідеї надихали представників культурної еліти, формуючи світоглядні засади духовного пошуку.

У сучасну епоху глобальних комунікацій теософський рух зберігає свою актуальність, поєднуючи традиційні духовні цінності з новими комунікативними технологіями. Завдяки цьому теософія продовжує утверджувати гуманістичні принципи діалогу культур, сприяючи взаєморозумінню, духовному зростанню та збереженню культурного різноманіття в умовах глобалізованого світу.

В. Степанов

ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

V. Stepanov

STATE AND ADMINISTRATIVE ASPECT OF TOURIST ACTIVITIES

Державна політика у сфері туристичної діяльності — це вплив держави на господарюючі суб'єкти з метою створення сприятливих умов для функціонування ринкових механізмів, реалізації соціально-економічних пріоритетів та розвитку туристичної галузі. Іншими словами, це комплексний організаційний процес, який охоплює розроблення та реалізацію державної політики управління туристичною діяльністю.

Відповідно до Закону України «Про туризм», реалізацію державної політики у сфері туризму забезпечують Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади у сфері туризму, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та інші органи в межах їх повноважень.

Починаючи з 4 грудня 2019 р., функції центрального органу виконавчої влади у сфері туризму виконує Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ), діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України.

Розглядаючи державно-управлінський аспект туристичної діяльності в сучасних умовах її реалізації на державному рівні, доцільно виокремити три основні підходи. Перший із них передбачає самостійне здійснення туристичної діяльності суб'єктами господарювання на засадах ринкової економіки, за умови створення державою відповідних сприятливих умов для їх функціонування.

Головною передумовою застосування цього підходу є висока привабливість країни для іноземних туристів і інвесторів на світовому ринку. Вирішальне значення при цьому має формування ефективного правового середовища, що забезпечує розвиток туристичної галузі.

Другий підхід передбачає формування спеціалізованого державного органу, який має широкі повноваження та достатнє фінансове забезпечення. Такий підхід є доцільним у випадках, коли розвиток в'їзного туризму потребує значних інвестицій для створення та підтримання на належному рівні національного туристичного продукту й туристичної інфраструктури. Водночас важливим є залучення прямих іноземних інвестицій, підтримка підприємств туристичного бізнесу та гарантування безпеки іноземних туристів.

Третій підхід полягає у передачі функцій формування та реалізації державної політики у сфері туризму спеціалізованому міністерству. У структурі такого міністерства може бути створений окремий підрозділ, який займатиметься розробленням і вдосконаленням нормативно-правової бази, координацією діяльності міністерств, відомств та регіональних установ у питаннях розвитку міжнародного туризму, а також налагодженням співпраці з іноземними державами та міжнародними організаціями у сфері туризму. Крім того, цей підрозділ має забезпечувати просування національного туристичного продукту на міжнародному ринку та здійснювати інформаційну підтримку туристичного бізнесу.

Натомість регулювання туристичної сфери в Україні здійснюється через норми інших галузей права. Конституція України прямо не закріплює право людини на туризм, однак гарантує низку суміжних прав: право на свободу пересування (ст. 33), право на відпочинок (ст. 45), на охорону здоров'я (ст. 49), на безпечне довкілля (ст. 50), на участь у культурному житті (ст. 54) та інші державні гарантії. Для реалізації державної політики у сфері туристичної діяльності розв'язання цього питання сприятиме визначенню вдосконалення напрямів розвитку в туристичній діяльності та забезпеченню сталого розвитку туризму.

Відомо, що туристична сфера охоплює значну кількість різноманітних ресурсів, а інструменти державної політики в цій галузі відзначаються широким спектром форм і методів. Переважно вони мають організаційно-правовий характер.

Як зазначають науковці, реалізація державної політики у сфері туризму здійснюється за кількома ключовими напрямками: удосконалення механізмів державного управління; надання державної підтримки туристичній діяльності; створення умов для сталого розвитку туризму; посилення координаційної ролі місцевих органів виконавчої влади у туристичній сфері. При цьому державна підтримка туризму ґрунтується на використанні перевірених підходів, що

ефективно застосовуються в економічно розвинених країнах, де туризм є одним із провідних джерел державних доходів.

Урядом України 16 березня 2017 р. схвалено Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. (далі по тексту — Стратегія). Стратегія, як узагальнений план дій, розрахований на тривалий період, виступає засобом досягнення складних і довгострокових цілей. Вона є підзаконним нормативно-правовим актом, який покликаний більш конкретно та послідовно, ніж закони, регулювати суспільні відносини, що формуються у сфері туризму.

Стратегія реалізується у двох взаємопов'язаних площинах — державній та ринковій. У цьому проявляється певна дихотомія розвитку туристичної галузі: держава діє за принципом «згори донизу», тоді як підприємства орієнтуються на потреби споживача. Відтак основним завданням управлінських програм у туристичному бізнесі є узгодження реалізації державних функцій із інтересами споживачів.

Стратегія покликана розкривати зміст і практичну спрямованість законів, доповнюючи їх у тих випадках, коли окремі суспільні відносини залишаються поза межами прямого правового регулювання. Незважаючи на провідну роль законів, їх дія обмежується вимогами загальнообов'язковості та багаторазового застосування, що не надає змоги деталізувати норми. Тому правові положення, закріплені в законах, здебільшого потребують конкретизації через прийняття відповідних підзаконних нормативно-правових актів.

Таким чином держава розглядає туристичну діяльність як одну з пріоритетних складових економіки України. Серед концептуальних завдань державної політики у сфері туризму особливого значення набуває розроблення Національної концепції туризму, що є важливим елементом формування та подальшого розвитку системи державного регулювання туристичної діяльності.

Г. Аfenченко, Н. Шумлянська

ВІДТВОРЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС РЕЛОКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Н. Afenchenko, N. Shumlianska

REBUILDING ORGANIZATIONAL CULTURE DURING COMPANY RELOCATION

Процес релокації як у мирний, так і у воєнний час, є одним зі складових економіки, який характеризується зміною територіальної бази місцезнаходження підприємств (закладів, компаній). Перенесення основного виду діяльності передбачає транспортування основних активів — засобів виробництва, технологій, логістичних маршрутів, штатного складу основних спеціалістів.

За статистичними даними у період з 2022 по 2025 рр. в Україні було релоковано близько 34 тис. компаній (18 944 — до 14 квітня 2024 р., 11 669 — у 2024 р., 7 988 — за перші 8 місяців 2025 р.). З декількох джерел відомо про релокацію 35 закладів вищої освіти (2014–2025 рр.).

Наприклад, переїзд закладу вищої освіти — це не тільки зміна місця знаходження та адреси й матеріальні втрати: приміщень, персоналу та здобувачів, обладнання, науково-педагогічних напрацювань, замовлення, ділових зв'язків та звичних технологій забезпечення функціонування. Під час релокації перевіряється на сталість, ефективність і адаптивність системи управління закладом, процеси